

O GODCU Z RAZTRGANO HARMONIKO

VENCESLAV WINKLER

Ko ni bilo več ne kruha ne pogače, se je Gregec napotil po svetu. kakor jih hodi dandanes mnogo, nekateri iz navade, drugi po potrebi. Pod streho je našel staro harmoniko in se je razveselil. Za trenotek je sicer pomislil, če zna še kaj igrati, ko je že strašno dolgo, kar ni imel takih stvari v rokah, potem je pa preudaril, da je to umetnost, ki se je kaj lahko naučiš. Toda harmonika je bila raztrgana. To je bilo nerodno, kajti iz raztrgane harmonike ne moreš spraviti pesmi, pa če si še tak čarovnik. Pregledal jo je in videl, da jo bo treba zašiti. Poiskal je šivanko in nit in se spravil nad luknje. Krpal je in krpal, ali lukenj je bilo zmeraj več.

»Mogoče najdem med potjo koga, ki se bo bolje razumel na nit in šivanko kakor jaz.«

In šel je po svetu. Harmoniko je obesil na hrbet in veselo je žvižgal.

Proti poldnevu ga je pa stisnila lakota.

»Gregec,« si je rekel, »zdaj pa ne boš mogel več žvižgati. Kar zberi vse lepe besede, ki jih premoreš, in stopi pred ljudi.«

Kakor je rekel, je storil. Nakremžil se je in stopil v prvo hišo. Rekel je, da je lačen, da niti koraka več ne more napraviti.

»Bog pomagaj!« so se začudili ljudje. »Pa bi nam kaj zaigral!«

Gregec se je popraskal za ušesi in razložil, da ima njegova harmonika polno lukenj. Šival jo je že, a spak je imel prste vmes, ni je mogel zašiti. Dalo bi se pomagati. Mogoče imajo v vasi kakega krojača, ki je šivanja vaje bolj kot česa drugega.

»Krojača?« so pomislili ljudje. »Seveda, imeli smo ga, dober človek je bil, toda še bolj kot šivanje je razumel literčke. No, odkar se je vino podražilo, se je revež vsega naveličal, nekega jutra je odšel in doslej se še ni vrnil.«

»Mogoče ga bom kje dohitel,« je obljubil godec.

»Dal Bog!« so pritrdili ljudje. »Bil je krojač kot malokateri. No, beden nam ne zna tako umeriti oblek, kot jih je znal on. Kar nekam potrti smo, ker ga ni...«

Ko so godca nasitili in napojili, je odšel, kakor so mu kazale ceste in sonce, a krojača ni našel nikjer.

»Daj, zaigraj nam, godec!« so ga prosili povsod.

»Ne morem,« se je umikal. »Raztrgano harmoniko imam. Iščem krojača, da bi jo zašil, a ga nikjer ne najdem.«

»To ne bo težko,« so pomislili ljudje, »saj je polno krojačev na svetu.«

Poklicali so zdaj tega, zdaj onega, a nihče ni znal zašiti raztrgane harmonike. Vsakdo je zmajal z glavo in se umaknil, češ da je to po-

sebna harmonika, sploh pa, kdo bi šival harmoniko? Imamo radio in gramofon, kdo bo poslušal tako starinsko kričanje?

»To je vse res,« so po kratkem pomisleku rekli ljudje, »toda harmonika je še zmeraj nekaj posebnega, tako po domače zaigra, da nam je kar toplo pri srcu.«

»Sami mojstri skaze ste«, se je razsrdil godec. »Samo en krojač je na svetu, ki mi jo lahko zašije, a še ta mi je ušel. Moram za njim.«

Ni hodil dolgo, ko je srečal starca.

»Kam greš?« ga je pobaral prijazno.

»Tako,« je razložil godec, »krojača bi rad dohitel. Harmoniko imam namreč raztrgano in zdi se mi, da je nihče drugi ne bo znal zašiti. To je čudovit krojač, ki hiti nekje pred menoj.«

»Res?« se je začudil starec. »Zdi se mi, da sem tvojega krojača nekje srečal, toda to mora biti že silno dolgo, ne boš ga mogel dohiteti. Kvečjemu, če bi sedel v zrakoplov in šel za njim.«

Godec je odkimal. Kako bi sedel v zrakoplov, ko nimam niti pare v žepu. Sploh je zrakoplov samo za bogate ljudi.

Starec je pa rekel, da ne.

»Moj brat je doma tu nekje. Silno mnogo zrakoplovov ima. Če bi šla in ga prosila, bi nama mogoče katerega posodil. Veš, stvar je taka, tvoja harmonika je nekaj čudovitega, daleč po svetu se je že raznesel glas o njej in komaj že čakamo, kdaj boš zaigral nanjo.«

Godec je bil zadovoljen in šla sta.

Starec je lepo prosil brata, naj bi mu posodil zrakoplov, čeprav katerega bolj starega. Brat, ki je bil nezaupen človek, je sprva samo skomignil z rameni, potem, ko je pa slišal čudovito zgodbo, se je vdal.

»Takega vam dam, ki je uren kot strela,« je rekel.

Pripeljali so zrakoplov in starec in godec sta sedla vanj.

»Harmoniko bom pa kar tukaj pustil,« je rekel godec ter jo položil pod mizo v tovarnarjevi pisarni. »Kaj bi jo vlačil s seboj, samo v napotje bi mi bila. Ko se vrneva s krojačem, jo bom pa vzel.«

»Prav,« je rekel tovarnar, nato so se vzdignili.

Više in više so hiteli, godec je gledal na zemljo in prav nič se ni bal. Vse se mu je zdelo silno preprosto. Napenjal je oči, če bi mogoče kje ugledal krojača, a ga ni mogel.

»Kar tako ga ne boš zagledal,« je rekel starec in mu ponudil daljnogled.

Starec je vodil zrakoplov, Gregec je pa iskal krojača.

Dolgo, dolgo sta že bila v zraku, preletela sta že nešteto dežel, ko je godec veselo vzkliknil: »Tamle je!«

»Saj res,« je potrdil starec.

Bila sta nekje v Franciji. Po beli cesti je romal krojač, droben in truden, in nič se ni zmenil, ko je nad njim zaropotal zrakoplov. Ravno je premišljeval, kako dobro se godi bogatim ljudem, ko se je zrakoplov spustil blizu njega na tla.

»To je zanimiva stvar,« si je mislil šivankar in ga ogledoval.

Takrat pa sta iz zrakoplova stopila godec in starec in mu zaklicala:

»Brž sem, krojač, delo imava zate.«

Krojač se je začudil in se razveselil, ko je slišal domače ljudi. Poskočil je in v trenutku je bil pri zrakoplovu.

»Pozdravljena, prijatelj!« je rekel.

Drug drugega so bili veseli. Brž so se sporazumeli in krojač je bil hitro pripravljen, da zašije harmoniko. Toda, ko jo je hotel zašiti, se je Gregec spomnil, da jo je pustil v tovarnarjevi pisarni.

»Kaj si naredil!« je zakričal starec. »Brž ponjo!«

Posadila sta še krojača v zrakoplov in hitro so se dvignili v zrak. Bil je tudi že zadnji čas, zakaj od vseh strani so hiteli ljudje in orožniki, da bi videli, odkod je ta zrakoplov, ki je tako drzen, da se ustavlja na njihovi zemlji.

V nekaj urah so bili doma. Pristali so na dvorišču pred tovarno.

»Toda, kje je brat?« se je čudil starec.

Nikjer ga ni bilo. Prišli so sluge in povedali, da je gospod vzel godčevo harmoniko in odšel. Kam se je odpravil, tega niso vedeli.

»To je slabo znamenje!« je vzkliknil starec.

Zdaj jim je bil zrakoplov v napotje. Vzeli so v garaži avtomobil in odhiteli za harmoniko.

»Joj, joj,« je mrmral starec. »Harmoniko je sam zašil, a jo je gotovo narobe in zdaj mu igra, ampak take pesmi, da ljudje kar blaznijo.«

Sem in tja so ustavili avtomobil in vprašali ljudi, ki so stali v gručah ob cesti, če je šel tod mimo godec s harmoniko.

»Šel je, šel,« so rekli ljudje. »Strašno lepo je igral, tako lepo, kakor še nihče doslej.«

Gledali so ljudi, kako so se jim oči bleščale od nekega neznanega ognja. Stiskali so pesti in žejalo jih je po velikih dogodkih, po bojih, po kriku in žvenketanju orožja.

»Zdaj bo gotovo kmalu nastala kje vojna,« je tožil starec, ki je vodil avtomobil. »Vse to naredi harmonika, če je nima pravi godec v rokah.«

Sredi velike hribovske vasi so ga dohiteli. Stal je pred županovo hišo in vse polno ljudi okoli njega. Igral je divje koračnice, da so se tresla okna in so ljudje kar sami od sebe vzdigovali pesti, kričali in grozili nevidnim sovražnikom za goro.

»Harmoniko nazaj!« je zakričal Gregec in skočil iz avtomobila. V trenutku je bil pri godcu in mu iztrgal harmoniko. Ljudje so zahrumeli, skočili so nadenj, a se je umaknil v avtomobil.

»Ljudje božji,« jih je miril, »harmonika je vendar moja!«

Skrivoma jo je dal krojaču in krojač je hitro razparal napačne šive in jo še enkrat zašil.

»Bil je že zadnji čas,« je rekel. »Sedem lukenj ima že.«

Medtem ko je šival, so ljudje pritisnili na avtomobil. Tovarnar je kričal, da je to tatvina, in hujskal je ljudi, naj pobijejo tujce.

»Odkod smo ti tujci,« je rekel starec, »saj sem vendar tvoj brat.«

»Ne poznam nobenega brata,« je kričal tovarnar.

Starec se je razžalostil, sedel je in zakril obraz z rokami. Približal se je župan in slovesno vprašal vse tri, kje imajo legitimacije.

Medtem je krojač že zašil harmoniko, Gregec je zaigral nanjo.

Vso vas je pobožala čudovita pesem. Plaho in rahlo se je razlila med hišami in ljudje so se zganili. Povesili so glave, obstali in ostrmeli.

Strahotna tišina je napolnila vas. Ničesar več se ni čulo, le pesem, pesem je trepetala.

Tovarnar, starčev brat, je povesil glavo in odšel skozi vas. Godčeva pesem ga je zbodla, začutil je neizmerno bolečino, mislil je, da bo umrl.

Ta pesem je bila pesem miru — — —

ČRNE ČREŠNJE

DANILO GORINŠEK

Tvoje očke — črne črešnje —
mamica bi snedla,
ko bi le za druge očke
kje kako izvedla!

Tak pa mamica ne more
sneiti očk — seveda;
kak naj sicer Majdica
mamico še gleda.